

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خسونت‌های سازماندهی شده و انقلاب اسلامی ایران

مؤلف:

مجید بهمنی

سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

۱۳۹۵

سرشناسه : بهمنی، مجید، ۱۳۴۰ -

عنوان و نام پدیدآور : خشونت‌های سازماندهی شده و انقلاب اسلامی ایران (۱۳۵۷ - ۱۳۶۸)/مؤلف مجید بهمنی.

مشخصات نشر : تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۱۸۶ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۲-۸۷۹-۳

وضعیت فهرست‌دهی : فیا

یادداشت : کتابنامه: ص. [۱۶۹] - ۱۷۶.

موضوع : خشونت سیاسی - ایران - تاریخ - قرن ۱۴

موضوع : ایران - تاریخ - انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷ - وقایع‌های مهم

موضوع : ایران - تاریخ - جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸ - - وقایع‌های مهم

شناسه افزوده : سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

رده‌بندی کنگره : DSF ۵۹۱۷

رده‌بندی دیویی : ۳۵۰/۸۴۴

شماره کتابشناسی ملی : ۴۱۸۸۱۴۵

خشونت‌های سازماندهی شده و انقلاب اسلامی ایران

مؤلف: مجید بهمنی

ناشر: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

چاپ: اول - ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۲-۸۷۹-۳

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کسی که این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه نماید مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سازمان انتشارات

نشانی سازمان انتشارات: تهران- خیابان انقلاب اسلامی- خیابان فخررازی- خیابان شهدای زاندارمری- پلاک ۷۲، تلفن: ۶۶۹۵۲۹۴۸

مرکز پخش:

خیابان انقلاب - بین فلسطین و چهارراه ولیعصر - جنب مؤسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران - تلفن: ۶۶۴۸۷۶۲۵ - ۶

پایگاه اطلاع‌رسانی: www.isba.ir پست الکترونیکی: info@isba.ir فروشگاه اینترنتی: www.Jdbookfair.com

فهرست:

۱	 مقدمه
۳	 فصل اول:
۳	 ۱- تعریف مفاهیم
۳	 ۱-۱- خشونت
۴	 ۲-۱- خشونت رفتاری
۴	 ۳-۱- سیاست
۵	 ۱-۴- رفتار
۵	 ۵-۱- سازمان
۷	 فصل دوم:
۷	 ۲- خشونت سیاسی و رفتار بازیگران سیاسی
۷	 ۱-۲- خشونت‌های سیاسی
۹	 ۲-۲- انواع خشونت‌های سیاسی
۹	 ۱-۲-۲- خشونت‌های فردی
۹	 ۱-۲-۲-۱- خود آزاری
۱۰	 ۱-۲-۲-۱-۱- خود سوزی سیاسی
۱۰	 ۱-۲-۲-۱-۲- اعتصاب غذا
۱۱	 ۱-۲-۲-۳- تحصن
۱۱	 ۱-۲-۲-۴- دیگر آزاری (خشونت بین فردی)

۱۱..... ۲-۱-۲-۱- شكنجه
۱۲..... ۲-۱-۲-۱-۱- شكنجه جسمی
۱۳..... ۲-۱-۲-۱-۲- شكنجه روحی
۱۴..... ۲-۲-۱-۲- عملیات انتحاری
۱۵..... ۲-۲-۲- خشونت‌های اجتماعی
۱۶..... ۱-۲-۲-۱- خشونت‌های برنامه ریزی نشده
۱۷..... ۱-۱-۲-۲-۱- منازعات و مشاجرات قومی و قبیله‌ای
۱۸..... ۲-۱-۲-۲-۱- ظواهرات‌های خیابانی خود جوش (آشوب)
۱۹..... ۲-۲-۲-۱- خونت‌های برنامه ریزی شده یا سازماندهی شده
۲۰..... ۱-۲-۲-۲-۱- آحصان
۲۱..... ۲-۲-۲-۲-۱- شور
۲۲..... ۲-۲-۲-۲-۲- کودتا
۲۳..... ۲-۲-۲-۲-۲- ترور
۲۴..... ۲-۲-۲-۲-۲- جنگ
۲۵..... ۳-۲-۱- واکنش‌های اجتماعی به خشونت‌های سازماندهی شده
۲۶..... ۱-۳-۲-۱- واکنش همسوگرایانه
۲۷..... ۲-۳-۲-۱- واکنش متقابلانه
۲۸..... ۳-۳-۲-۱- واکنش منفعلانه
۲۹..... ۴-۲-۱- واکنش‌های رهبران سیاسی به خشونت‌های سازماندهی شده
فصل سوم:
۳۰..... ۲- شناسایی بازیگران سیاسی و خشونت‌های سازماندهی شده
۳۱..... ۱-۲- بازیگران سیاسی و خشونت‌های سازماندهی شده در ایران
۳۲..... ۱-۱-۳- جریانان غرب گرا
۳۳..... ۲-۱-۳- جریانان شرق گرا
۳۴..... ۳-۱-۳- جریانان ملی
۳۵..... ۴-۱-۳- جریانان مذهبی
۳۶..... ۲-۲- بازیگران سیاسی و خشونت‌های سازماندهی شده و جریان شناسی در دهه اول انقلاب
۳۷.....

۳۷.....	۱-۲-۳- احزاب سیاسی.....
۳۷.....	۱-۱-۲-۳- جبهه ملی.....
۳۸.....	۲-۱-۲-۳- حزب توده.....
۴۰.....	۳-۱-۲-۳- حزب جمهوری اسلامی.....
۴۲.....	۴-۱-۲-۳- حزب جمهوری خلق مسلمان.....
۴۳.....	۲-۲-۳- سازمان‌های مسلح.....
۴۳.....	۱-۲-۲-۳- گروه فرقان.....
۴۴.....	۲-۲-۲-۳- سازمان مجاهدین خلق (سازمان پیکار).....
۴۷.....	۳-۲-۲-۳- زمان چریک‌های فدایی خلق (اکثریت و اقلیت).....
۴۹.....	۴-۲-۲-۳- حزب دموکرات کردستان.....
۵۰.....	۵-۲-۲-۳- حزب کومل.....
۵۱.....	۳-۲-۳- گروه‌ها و اصناف و قباایل.....
۵۲.....	۱-۳-۲-۳- روحانیت.....
۵۶.....	۲-۳-۲-۳- بازاریان.....
۵۶.....	۳-۳-۲-۳- دانشجویان و سایر اقشار.....
۵۹.....	۴-۳-۲-۳- کارگران.....
۵۹.....	۵-۳-۲-۳- گروه‌های شبه نظامی (کمیته‌های انقلاب، سپاه پاسداران و بسیج مستضعفین).....
۶۱.....	۴-۲-۳- شخصیت‌های سیاسی.....
۶۲.....	۱-۴-۲-۳- امام خمینی (ره).....
۶۴.....	۲-۴-۲-۳- آیت‌الله طالقانی.....
۶۵.....	۱-۲-۴-۲-۳- آیت‌الله طالقانی و غائله حزب دموکرات کردستان.....
۶۷.....	۲-۲-۴-۲-۳- آیت‌الله طالقانی و دستگیری پسرش.....
۶۹.....	۳-۴-۲-۳- آیت‌الله منتظری.....
۷۲.....	۱-۳-۴-۲-۳- آیت‌الله منتظری و سید مهدی هاشمی.....
۷۳.....	۲-۳-۴-۲-۳- آیت‌الله منتظری و زندانیان سیاسی.....
۷۷.....	۴-۴-۲-۳- سایرین.....
۷۸.....	۲-۳- بخش دوم : خشونت‌های سازمان دهی شده در دهه اول انقلاب.....
۷۸.....	۱-۲-۳- اغتشاشات و آشوب‌ها.....
۷۸.....	۱-۱-۲-۳- غائله دانشگاه‌ها.....
۸۰.....	۲-۱-۲-۳- اغتراض خیابانی به لایحه قصاص.....
۸۲.....	۳-۱-۲-۳- غائله چهاردهم اسفند در تهران ۵۹.....

- ۸۵..... ۴-۱-۲-۳- غائله سی ام تیر
- ۸۸..... ۲-۲-۳- کودتا
- ۸۸..... ۱-۲-۲-۳- کودتای بهمن ۵۷
- ۹۰..... ۲-۲-۲-۳- کودتای نوزده
- ۹۲..... ۳-۲-۲-۳- کودتای حزب توده
- ۹۴..... ۳-۲-۳- مبارزات مسلحانه قومی
- ۹۴..... ۱-۳-۲-۳- غائله کردستان
- ۹۶..... ۲-۳-۲-۳- غائله خوزستان
- ۹۷..... ۳-۳-۲-۳- غائله گنبد کاووسی
- ۹۸..... ۴-۳-۲-۳- غائله سیستان و بلوچستان
- ۱۰۱..... ۵-۳-۲-۳- غائله آمل
- ۱۰۱..... ۴-۲-۳- ترور
- ۱۰۳..... ۱-۴-۲-۳- ترورهای گروه تران
- ۱۰۳..... ۲-۴-۲-۳- ترورهای سازمان مجاهدین خلق
- ۱۰۶..... ۳-۴-۲-۳- ترورهای احزاب دموکرات و کومد
- ۱۰۶..... ۴-۴-۲-۳- توزیع جغرافیایی ترورها
- ۱۰۷..... ۵-۲-۳- جنگ
- ۱۰۸..... ۱-۵-۲-۳- جنگ تحمیلی همکاری جریانات سیاسی با رژیم عراق
- ۱۰۸..... ۱-۱-۵-۲-۳- همکاری حزب دموکرات با رژیم بعث در ماجرای نجات هوا
- ۱۱۰..... ۲-۱-۵-۲-۳- همکاری سازمان مجاهدین با رژیم بعثی
- ۱۱۲..... ۳-۱-۵-۲-۳- اقدامات خصمانه بین المللی
- ۱۱۵..... **فصل چهارم:**
- ۱۱۵..... ۴- رفتار بازیگران
- ۱۱۵..... ۱-۴- تاثیر رفتار بازیگران سیاسی بر خشونت های سازماندهی شده
- ۱۱۵..... ۱-۱-۴- همگرایی ها و واگرایی ها بازیگران سیاسی
- ۱۱۶..... ۱-۱-۱-۴- عوامل همگرایی ها
- ۱۱۶..... ۱-۱-۱-۴- همگرایی ایدئولوژیک
- ۱۱۷..... ۲-۱-۱-۴- مواضع مشترک سیاسی
- ۱۱۹..... ۳-۱-۱-۴- رهبری مشترک
- ۱۲۱..... ۴-۱-۱-۴- افکار عمومی

۱۲۲	۴-۱-۲- عوامل واگرایی ها
۱۲۳	۴-۱-۲-۱- ایدئولوژی
۱۲۵	۴-۱-۲-۲- سهم خواهی از قدرت
۱۲۷	۴-۱-۲-۳- مواضع سیاسی
۱۲۸	۴-۱-۲-۴- عدم تمکین از قانون
۱۳۲	۴-۲- چرایی خشونت‌های سازماندهی شده در دهه اول انقلاب
۱۳۳	۴-۳- واکنش‌های رفتاری بازیگران و رهبران سیاسی در همگرایی
۱۴۳	۴-۱-۳- دلایل تغییر مواضع
۱۴۳	۴-۱-۳-۱- مرزهای عقیدتی
۱۴۵	۴-۱-۳-۲- تشکیل سادگای انقلاب
۱۵۰	۴-۱-۳-۳- اعلام عفو عمر
۱۵۱	۴-۱-۳-۴- تشکیل نهادهای نظامی و انتظامی جدید
۱۵۵	۴-۴- تغییر مواضع از همگرایی به واگرایی
۱۵۹	فصل پنجم:
۱۵۹	۵- نتیجه
۱۵۹	۵-۱- نتیجه گیری
۱۶۶	۵-۲- ارائه پیشنهاد
۱۶۸	جمع بندی پایانی:
۱۶۹	منابع:

مقدمه

خشونت یکی از رفتارهای اجتناب ناپذیر انسان در تعامل با خود و دیگران می‌باشد. واکاوی این خصلت ذاتی در بشر؛ مسأله یکی از دغدغه‌های نظریه پردازان علوم انسانی و علوم تجربی در کلبه اعصار حیات آدمی بوده، و این موضوع با عنوان سرفصلی برجسته در کتب الهی و اندیشمندان شرق و غرب عالم با دستورات و موعود فراوانی از چگونگی نگاه انسان و انتخاب آدمی برای اتخاذ رفتارهای خشونت آمیز یا پرهیز از آن، تعادلات فردی و اجتماعی وجود دارد.

علوم سیاسی به عنوان یکی از شاخه‌های علم انسانی به موضوع رفتار خشونت آمیز در نزد سیاسیون و طالبان قدرت سیاسی می‌پردازد. یکی از انواع خشونت‌های سیاسی، خشونت‌های سازماندهی شده است که در صحنه سیاست و نزد بازیگران سیاسی به وفور دیده شده و به لحاظ اینکه با عقبه عقلانیت انسانی، رهبری ویژه و اهداف برنامه ریزی شده و مقاصد از پیش تعیین شده‌ای همراه می‌باشد حائز اهمیت است. بنابراین نگاه بر تاریخ و تاثیر این نوع خشونت‌ها در رفتار بازیگران سیاسی در هر نظام سیاسی می‌تواند افقی تازه برای آنچه یک نظام سیاسی در آینده انتظار می‌رود را برای بازیگران سیاسی و کارشناسان و تحلیل‌گران صحنه سیاست آن نظام بگشاید. انقلاب اسلامی ایران به عنوان یکی از بزرگترین تحولات سیاسی جهان در انتهای قرن بیستم همیشه مورد توجه اندیشمندان عرصه سیاست در داخل و خارج کشور بوده است. از آنجا که این انقلاب دارای ویژگی‌های منحصر به فرد خود می‌باشد، نگاهی پژوهشی به تک تک وقایع آن می‌تواند هر یک سرفصلی علمی در تحقیقات و بررسی تحلیل‌گران سیاسی قرار بگیرد.

یکی از انواع ویژگی‌های منحصر به فرد انقلاب اسلامی ایران در دهه ۸۰ میلادی انتخاب خشونت‌های سازماندهی شده توسط بازیگران سیاسی صحنه داخلی و خارجی نظام انقلاب اسلامی ایران به عنوان ابزاری برای تعامل با یکدیگر بود. زیرا بازیگران صحنه سیاست ایران به فاصله بسیار اندکی از وجود همگرایی و تظاهر به اتحاد در طول مبارزات در به ثمر رساندن انقلاب ایران،

بلافاصله پس از پیروزی انقلاب به شیوه واگرایی، مخاصمه، تضاد و برخورد در تعامل با یکدیگر روی آوردند و از این رو هزینه های سنگین مادی و معنوی بر ملت، مردم و سیاسیون ایران وارد نمودند. چرایی اتخاذ شیوه خشونت از سوی بازیگران سیاسی و تغییر روش بازی در صحنه سیاست ایران در دهه اول انقلاب؛ یکی از دغدغه های پژوهشگران تاریخ ایران می تواند قرار گیرد. بنابراین ضرورت بررسی آن تا نزدیک شدن به واقعیت ها همیشه نزد محققین وجود دارد.

این کتاب برای رسیدن به این واقعیت ها قدمی کوتاه می باشد که با بهره گیری از برخی اخبار، اطلاعات، سوابق و مواضع منتشر شده و علنی بازیگران سیاسی در صحنه سیاست ایران در کتب، روزنامه ها و در چنین سایت های رسمی اینان تهیه شده است و تلاش دارد در پنج فصل به موضوع تاثیر خنثی سازی سازماندهی شده بر تغییر رفتار بازیگران سیاسی در دهه اول انقلاب اسلامی بپردازد.

فصل اول به تعریف واژه های کلیدی اختصاص دارد.

فصل دوم نگاهی کوتاه به دوره مع خشونت به لحاظ نظری دارد و برخی رفتارهای سیاسی را واکاوی می نماییم.

در فصل سوم به شناسایی بازیگران سیاسی داخلی دهه اول انقلاب اسلامی و انواع خشونت های سیاسی که در صحنه سیاست ایران به صحنه ظهور پیدا کردند می پردازیم.

در فصل چهارم رفتار بازیگران صحنه داخلی سیاست ایران در ایجاد، برخورد، مقابله و تعامل و اتخاذ مواضع در قبال سایر بازیگران و خشونت های سازماندهی شده مورد تجزیه و تحلیل و دلایلی از تغییر رفتار هریک از طیف های سیاسی بازگو می شود.

فصل پنجم نیز به نتیجه گیری و ارائه پیشنهاداتی که در صورت های شدن آنان شاید کمترین خشونت های سازماندهی شده بعد از پیروزی انقلاب اسلامی را شاهد بودیم، اختصاص دارد.

در اینجا با سپاس از زحمات آقایان دکتر حسین تفضلی، دکتر محمدجواد حق شناس و دکتر جهان بخش محبی نیا که با راهنمایی و ارشادات خود بر غنای این کتاب افزودند، و همچنین استاد ارجمند سرکار خانم فاطمه خادم شیرازی که با حوصله، زحمت ویراستاری متن کتاب را متحمل گردیده اند؛ تشکر نموده و ضمن پذیرفتن نواقص، اشکالات و استقبال از پیشنهادات سازنده؛ امیدوارم خوانندگان محترم با مطالعه کتاب بتوانند نگاهی محققانه به اوضاع دهه اول انقلاب اسلامی ایران داشته باشند.

مجید بهمنی

زمستان

۱۳۹۴